

PRILOG POZNAVANJU KARAKTERISTIKA NOVE, VEOMA RANE STONE SORTE VINOVE LOZE "SRBIJA"

*I. Avramov, A. Nakalamić, Đ. Tadijanović, D. Žunić, N. Gašić, D. Vujović **

Izvod : U radu je dat sažet prikaz stvaranja veoma rane stone sorte vinove loze "Srbija". Rad obuhvata poreklo semena, proizvodnju sejanaca, proizvodnju sadnog materijala, terenska i laboratorijska istraživanja. Ispitivana su važnija botanička, fiziološka, agrobiološka i tehnološka svojstva. Ispitivanja su vršena u više lokaliteta. Sorta je priznata od strane Savezne komisije za priznavanje sorti poljoprivrednog bilja 26.10.1999. godine.

Ključne reči. Seme, oplodnja, grozd, bobica, prinos, grožđe, rezidba, lozna podloga, otpornost, šećer, kiseline, transportabilnost, trajašnost, rejonizacija.

U V O D

Stvaranju veoma ranih sorti vinove loze poklanja se velika pažnja. Do sada je stvoren veći broj ovih sorti koje su najčešće imale malu masu bobica, pa zbog toga nisu bile prihvaćene na tržištu. Da bi se ovo pitanje rešilo, u mnogim centrima za selekciju vinove loze pristupljeno je i stvaranju krupnozrnih veoma ranih i ranih stonih sorti sa semenkama kao i sorti bez semena. Shodno ovim intencijama, a u okviru našeg projekta stvaranja novih genetskih kapaciteta vinove loze uvrstili smo u zadatak i stvaranje novih genetskih kapaciteta stonih sorti veoma ranog sazrevanja. Koristeći semenski materijal raznih stonih sorti dobiven nekontrolisanim oplođavanjem, kreirana je i nova veoma rana stona sorta "SRBIJA" čije se najvažnije karakteristike iznose u ovom radu.

* Prof.dr Lazar Avramov, Prof.dr Aleksandar Nakalamić, dr Đuro Tadijanović, Prof.dr Dragoljub Žunić, mr Nedeljko Gašić, mr Dragan Vujović, Poljoprivredni fakultet, Beograd, Zemun.

Autori sorte su Avramov L. ,Gašić N., Jovanović M., Ružević M. ,Puljiz M. , i Rudaković R.

Roditeljski partner je sorta ribier koja je i kod nas poznata kao pozna sorta koju su do sad opisali mnogi autori (Avramov L. 1991.,1996., Čindrić,P.,Korać Nada i Kovač, V.,Galet. P, 1985 , Zirojević ,D. 1975).

MATERIJAL I METOD RADA

Semenke potiču od nekontrolisane oplodnje sorte ribier (Alfons Lavale-Alphonse Lavallée). Sejanci su 1960. godine proizvedeni u staklari Oglednog školskog dobra "Radmilovac" Poljoprivrednog fakulteta u Zemunu. Jednogodišnji sejanci su zatim zasađeni u kolekcionom zasadu sejanaca, gde su se razvijali do plodonošenja. Po stupanju u plodonošenje , izdvojen je iz populacije perspektivan sejanac, koji je šifriran da bi zatim vijoke sa matičnog čokota poslužile za kalemljenje i proizvodnju sadnog materijala.Pošto je sejanac ispoljavao niz pozitivnih svojstava , to se obavilo i njegovo prijavljivanje Komisiji za priznavanje sorti poljoprivrednih biljaka Jugoslavije. Zbog ratnih i drugih uslova, sejanac je više puta uništavan u okviru ogledne mreže Savezne komisije za priznavanje sorti u Smederevu , Trebinju i Strumici. Konačno je ponovo stavljen u mrežu ogleda Komisije sa dva lokaliteta i to u Radmilovcu i u Leskovcu.Ispitivanja u okviru mreže ogleda vršeno je 1996,1997, i 1998 godine.

Ispitivanja su vršena u uslovima poljskih ogleda i u laboratoriji.

Ispitivane su agrobiološke i tehnološke karakteristike nove sorte i sorti koji su korišćene kao standardi i to sorta kardinal i sorta alfons lavale.

U cilju ustanovljavanja statističkih značajnosti primenjena je analiza varijanse na nivou 0.05 i 0,01.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultati ispitivanja dobijenih u poslednjih deset godina pokazuju da sorta, "Srbija" u odnosu na sorte koje su korišćene kao standardi (kontrole) ispoljava mnoge pozitivne osobine i da se po mnogim pokazateljima vidno razlikuje, kako u odnosu na roditeljskog partnera sortu ribier tako i u odnosu na kontrolnu sortu kardinal.

VAŽNIJE MORFOLOŠKE I FIZIOLOŠKE KARAKTERISTIKE

Čokot bujan.List veliki i petodelan sa dubokim urezima (Sl.1.).Cvet morfološki i funkcionalno hermafroditan.Polen kljiv. Oplodavanje normalno i redovno. Grozd veliki ili veoma veliki. Masa grozda varira od 150-400 grama izuzetno i više (Sl.2.). Oblik grozda cilindričan , ali češće cilindrično konusan. Bobica velika ili veoma velika okruglastog oblika (Sl.br.2). Masa bobice varira od 5-6,5 grama. Meso bobice srednje rskavo. Pokožica bobice tamno plave boje sa srednje izraženim pepeljkom. Po obliku, bobica više podseća na bobicu sorte ribier.

VAŽNIJE AGROBIOLOŠKE KARAKTERISTIKE

Koeficijent rodnosti se kreće 1,2 do 1,5. Prinos grožđa varira u zavisnosti od mnogih činilaca, među kojima najveći uticaj imaju klimatski i zemljišni uslovi, režim ushrane, uzgojni oblik čokota, opterećenje čokota rodnim okcima, lozna podloga i dr. Prinos grožđa se kreće od 15.000–20.000 kg po ha. U ovim granicama se kreće i visina prinosa grožđa u kontrolnih sorti kardinalu i ribieru. Statistička značajnost u korist sorte "Srbija" je takođe ispoljena.

Od uzgojnih oblika se preporučuju svi oni koji omogućavaju mešovitu rezidbu. Lukovi se orezuju na 8 – 10 okaca, a kondiri za zamenu na 2-3 okca. Rezidba na zeleno se preporučuje, jer je moguće postići i sekundarni prinos grožđa.

Rastojanje sadnje u špaliru treba da se kreće između redova od 1,5 do 3,0 m., a u redu špalira od 1,5 do 2,0 m. Inače, rastojanje sadnje zavisi od mnogih činilaca među kojima najveći uticaj imaju projektovani uzgojni oblik, projektovana mehanizacija, način održavanja zemljišta i dr.

Otpornost prema gljivičnim bolestima (parazitima) je različita. Prema plamenjači (Peronospori) je na nivou otpornosti sorti kardinal, ribier, kraljica vinograda, afuz ali i dr. Prema pepelnici (Oidiumu) srednje je osetljiva. Prema sivoj plesni (Botritis cinerea), srednje je osetljiva, ali otpornija je od kontrolne sorte kardinal.

Prema niskim temperaturama u toku zime srednje osetljiva. Okca izmrzavaju na minus 15 do minus 18 stepeni celsiusovih. Po ovom pokazatelju otpornija je kako od roditelja tako i od kontrolne sorte kardinal.

Ispoljava dobar afinitet prema loznoj podlozi šasla x Berlandieri 41 B, Paulzenu 1103, kao i prema loznim podlogama grupe Berlandieri x Riparia, (Kober 5 BB, Teleki 8 B, Teleki 5 C i SO-4). Prednost imaju lozne podloge koje utiču na ranije sazrevanje grožđa.

Po epohi sazrevanja grožđa, svrstava se u veoma rane sorte vinove loze. Grožđe sazreva u toplijim uslovima u Trebinju i u Strumici u poslednjoj dekadi meseca jula. U umereno kontinentalnim uslovima grožđe sazreva u prvoj dekadi meseca avgusta, kada i kontrolna sorta kardinal. Međutim, grožđe sorte roditelja ribiera sazreva tek krajem meseca septembra, ili u prvoj dekadi meseca oktobra. Kao veoma cenjena biološka karakteristika sorte "Srbija" u odnosu na veoma rane sorte kardinal i kraljicu vinograda je i velika izdržljivost pokožice za vreme kišnog perioda u fazi sazrevanja grožđa, što nije slučaj kod sorti kardinal, kraljica vinograda i drugih veoma ranih stonih sorti vinove loze.

VAŽNIJE TEHNOLOŠKE KARAKTERISTIKE SORTE

Sadržaj šećera u grožđanom soku varira u zavisnosti od mnogih činilaca i kreće se od 14 % do 18 %. U odnosu na sortu kardinal ima redovno 1-2 % šećera više, a u odnosu na roditelja sortu ribier uvek 2-3 % šećera više.

Sadržaj ukupnih kiselina u grožđanom soku takođe varira u zavisnosti od niza činilaca i kreće se od 5-6 gr./l. soka.

Meso je polu rskavo, bezbojno, sa veoma prijatnim ukusom.

Po organoleptičkim svojstvima grožđa, sorta se svrstava u tipične stonove sorte vinove loze. S obzirom na lepu tamnu plavu boju pokožice bobice, što nije slučaj kod kontrolne sorte, boja joj daje prednost kod potrošača u odnosu na sortu kardinal. Organoleptička ocena je uvek viša u odnosu na ocenu kod sorti kardinal i ribier.

TRANSPORTABILNOST I TRAJAŠNOST GROŽĐA

Grožđe poseduje i visoku reakcionu čvrstinu bobice koja je veća od reakcione čvrstine bobica u sorti kardinal. Visoka vrednost reakcione čvrstine pokožice čini ovu sortu veoma transportabilnom, što je veoma bitno za veoma rane i rane stonove sorte vinove loze. U uslovima rashladnih komora grožđe se ne može se čuvati više od 20 dana. U distributivnoj mreži, kao i u sitnoj prodaji grožđa je trajajnije od grožđa sorte kardinal.

REJONIZACIJA SORTE

Prema rešenju Komisije za priznavanje sorti poljoprivrednog bilja i prema rešenju Saveznog ministarstva za poljoprivredu, nova sorta "SRBIJA" je rejonirana za sva vinogorja u SR Jugoslaviji.

Međutim, pošto je u pitanju novo stvorena sorta, to se na osnovu dosadašnjih rezultata istraživanja može samo zaključiti da ovoj sorti najviše odgovaraju agroekološki uslovi koji odgovaraju kod nas sortama kardinal, kraljici vinograda i ostalim sličnim stonovim sortama.

ZALJUČAK

Na osnovu iznetih podataka o novo stvorenoj veoma ranoj stonovoj sorti vinove loze mogu se izvesti sledeći zaključci:

1. Metodom nekontrolisanog oplodžavanja stonove sorte ribier stvorena je veoma rana stonova sorta vinove loze, koja je dobila ime "SRBIJA".

2. Morfološke i fiziološke karakteristike pokazuju da su u pitanju obeležja koja u potpunosti potvrđuju identitet nove sorte vinove loze.

3. Agrobiološke karakteristike sorte takođe pokazuju niz pozitivnih svojstava i niz prednosti u odnosu na sortu standard kardinal. Po visini prinosa grožđa (15.000–20.000 kg/ha) sorta se svrstava u visoko prinosa sorte. Po vremenu sazrevanja grožđa, sorta se svrstava se u veoma rane stonove sorte vinove loze.

4. Tehnološke karakteristike sorte, zatim transportabilnost grožđa kao i trajajnost grožđa potvrđuju rezultate da se sorta "Srbija" svrstava u grupu kvalitetnih stonovih sorti i da je stekla uslove da se može gajiti u svim agroekološkim uslovima u kojima se gaje veoma rane stonove sorte vinove loze u SR Jugoslaviji, a posebno sorta kardinal.

LITERATURA

1. *Avramov, L.* (1991): Vinogradarstvo . Nolit. Beograd.
2. *Avramov, L.* (1996): Vinske i stone sorte vinove loze. Poljoknjiga. Beograd
3. *Cindrić, P., Korać, Nada, Kovač, V.* (2000): Sorte vinove loze. Prometej. N. Sad.
4. *Galet, P.* (1985): *Precis de Ampélographie Pratique.* Montpellier.
5. *Zirojević, D.* (1974): Poznavanje sorti vinove loze. Nolit. Beograd.
6. Razni eksperimentalni podaci.

UDC: 634.86:631.52

Review paper

CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF THE CHARACTERISTICS OF NEW VERY EARLY TABLE VARIETY OF "SERBIA"

*L. Avramov,, A. Nakalamić, D. Tadijanović, D. Žunić, N. Gašić, D Vujović**

SUMMARY

Taking into account the data concerning new very early table variety "SERBIA", one can conclude :

1. By the method of not controlled fertilisation of table variety Ribier /Alphonse Lavallée/, it has been created very early table variety which is named : "SERBIA".

2. Morphological and physiological characteristics show that ampelographic and genetic significations confirm the identity of the new variety and identity of the new created genetic potential of *Vitis vinifera* L.

3. Agrobiological characteristics show many positive properties as well as many advantages in comparison with control variety Cardinal and variety Ribier.

4. Taking into account grape yield /15.000-20.0000 kg/ha/, the new variety can be sorted in high-yield varieties, and concerning maturing time of grape it is very early table variety of *Vitis vinifera*.

5. Technological characteristics, transportability and stability of grape confirm that the variety "SERBIA" is quality table variety and can be to grow and developed under all agroecological conditions in which are grown very early and early table varieties in Yugoslavia, especially variety Cardinal.

Key words: seed, fertilization, Bunch of grapes, grape berry, yield, grape, cutting, vine stock, resistance, sugar, acids, transportability, permanence, reionization.

* *Lazar Avramov, Ph. D., Aleksandar Nakalamić, Ph. D., Đuro Tadijanović, Ph. D., Dragoljub Žunić, Ph. D., Nedeljko Gašić, M.Sc., Dragan Vujović, M.Sc., Faculty of Agriculture, Beograd, Jugoslavia.*